ԱՐԱՐԱՏ

ARARAD DAILY NEWSPAPER Օրաթերթ ارارات جريدة يومية سياسية

85-ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 236 (21657) | ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2022 | (4 էջ) ԳԻՆ՝ 10.000 Լ.Ո.

ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԻՒՆ ԹԱՅԷՖԻ ՈՒԽՏԻՆ

Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը եզրափակած Թայէֆի պատմական ուխտի կնքումի 33-ամեակին առթիւ Պէյրութի մէջ սէուտական դեսպանութեան նախաձեռնութեամբ համագումար մը կազմակերպուեցաւ Պէյրութի ԵՈՒՆԵՍՔՕ-ի դահլիճին մէջ, մասնակցութեամբ լիբանանցի անձնաւորութիւններու եւ Թայէֆի համաձայնութեան մէջ ներդրում ունեցած միջազգային կողմերու:

Վարչապետի պաշտօնակատար Նեժիպ Միքաթի յայտնեց, որ այս համագումարը կ'ապացուցէ, որ Սէուտական Արաբիա չէ լքած Լիբանանը, այլ կը մնայ անոր կողքին: Միքաթի հաւաստիացուց, որ գործող կառավարութիւնը յանձնառու կը մնայ իր պարտականութիւններուն, որովհետեւ այդպէս նշուած է Սահմանադրութեան մէջ:

Մարատա հոսանքի նախագահ Սլէյման Ֆրանժիէ շեշտեց, որ իրենք հանդիսութեան կը մասնակցին որովհետեւ Թայէֆի մասնիկ են, ոչ թէ որպէս նախագահական թեկնածու: Եպիսկոպոս Պուլոս Մաթար շեշտեց Թայէֆին վերադառնալու կարեւորութիւնը, զայն համարելով լաւ առիթ Լիբանանի վերականգնումին համար: Ան նաեւ նշեց, որ քաղաքական համակարգի փոփոխութիւնը ենթակայ է հետեւողական երկխօսութեան:

Սէուտական Արաբիոյ դեսպան Ուալիտ Պուխարի յայտնեց, որ այս հանդիսութեան կազմակերպումը ցոյց կու տայ, որ Ռիատ յանձնառու կը մնայ Լիբանանի անվտանգութեան եւ միասնականութեան: Ըստ դեսպանին, Ֆրանսա հաւաստիացուցած է, որ Թայէֆը փոխելու մտադրութիւն չկայ:

Միջազգային քաղաքական գործիչ եւ դիւանագէտ Լախտար Իպրահիմի իր կարգին յայտնեց, որ Թայէֆի

ուխտին առաջին նպատակն էր վերջ տալ պատերազմին, դրուատելով ջանքերը բոլոր անոնց, որոնք յաջողցուցած էին սէուտական Թայէֆ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած ժողովը: Յիշեցնելով, որ ուխտը կնքուած է լիբանանեան միաձայնութեամբ, սէուտական եւ արաբական աջակցութեամբ, Իպրահիմի վստահեցուց, որ Թայէֆի ուխտը կը շարունակէ պահպանել Լիբանանի կայունութիւնը:

Լիբանանի մէջ ՄԱԿ-ի յատուկ յանձնակատար Եոանա Ռոնեսքա յայտնեց, որ «Թայէֆի պատմական ուխտը կ'երաշխաւորէ Լիբանանի կայունութիւնը», աւելցնելով որ համաձայնութիւնը կը ներառէ բարեկարգումներ:

Մեկնաբանելով ԵՈՒՆԵՍՔՕ-ի համագումարը, Հըզպալլայի Կեդրոնական խորհուրդի անդամներէն շէյխ Նապիլ Քաուք դիտել տուաւ, որ Թայէֆի համաձայնութիւնը փոխելու հարցով արձակուած ահազանգներուն նպատակն է քօղարկել արտաքին միջամտութիւնները, որոնք կը խափանեն լիբանանցիներուն միջեւ երկխօսութիւնը:

ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան նախագահ Ուալիտ Ճոմպլաթ երէկ այցելեց Այն Թինէ, ուր խորհրդարանի նախագահ Նեպիհ Պըրրիի հետ քննարկեց երկրի քաղաքական ու ապահովական զարգացումները, ծովային սահմանագծումի եւ նախագահական ընտրութեան թղթածրարները: Ճոմպլաթ յայտնեց, որ եղած է ողջունելու Պըրրին՝ սահմանագծումի հոլովոյթը շուրջ 9 տարի առաջ սկսելուն համար: Ան նշեց, որ խորհրդարանի նախագահին հետ արծարծած է նախագահական պաշտօնի թեկնածուներուն անունները: «Մեր թեկնածուն Միշէլ Մուաւատն է, սակայն կան այլ խմբաւորումներ, որոնք թող առաջադրեն իրենց թեկնածուներուն անունները», պահանջեց Ճոմպլաթ:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿՈՉԵՐ

Յոյն ուղղափառներու Պէյրութի առաջնորդ Էլիաս Աւուտէ եպիսկոպոսը երեսփոխաններուն կոչ ուղղել անսալու իրենց խղճի ձայնին եւ համախմբուելու Լիբանանի փրկութեան գաղափարին շուրջ, բռնել ժողովուրդին ձեռքը եւ դուրս գալ անդունդէն: «Ինչպէս կ'ըլլայ, որ քրիստոնեայ

համարուող ղեկավարներ կը մասնակցին ժողովուրդի նուաստացումին: Անոնք Աստուած չեն ճանչնար, պարզապէս կը խօսին ու չեն գործեր: Արդեօ՞ք քրիստոնէութիւնը դատարկ խոստում է», հարց տուաւ Աւուտէ: Ան յիշեցուց, որ ժողովուրդը երեսփոխաններ ընտրած է որպէս ներկայացուցիչներ, որպէսզի անոնք պաշտպանեն մարդոց շահերը եւ պահպանեն երկրին ժողովրդավարական կեանքը: «Թող ժողովներ գումարեն եւ ընտրեն նախագահ մը, որ կարողութիւն ունի վերականգնելու երկիրը, սակայն ոչինչ կ'ուզէ իր անձին համար», պահանջեց առաջնորդը:

Իսկ մարոնիներու Պըշարա Ռահի պատրիարքը յայտնեց, որ նախագահը հանրապետութիւնը կառավարողն է եւ Սահմանադրութեան հետեւողը, ուստի պէտք է զայն անյապաղ ընտրել՝ պահպանելու համար հայրենիքը:

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ԽԱԽՏՈՒՄ

Իսրայէլի բանակը երէկ յայտնեց, որ լայնածաւալ զինավարժութիւններ սկսած է կատարել Լիբանանի հետ սահմանէն ոչ-հեռու: Այս ծիրին մէջ ապահովական տեղե-

կութիւններ երէկ նշեցին, որ իսրայէլեան ռազմական օդանաւեր երէկ խախտած են Լիբանանի օդային տարածքը եւ Շըպաայի ուղղութենէն սկսեալ դիտարկող թռիչք կատարած են զանազան շրջաններու վերեւ, հասնելով մինչեւ արեւմտեան Պեքաա:

ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ ՁՕՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻՆ

Հռոմի Ֆրանչիսկոս պապը եզրափակեց Պահրէյն կատարած իր պատմական ուղեւորութիւնը, որ տեւեց չորս օր: Այս՝ պապին առաջին այցելութիւնն էր Ծոցի շրջան: Ան

երէկ առաւօտեան մեկնելէ առաջ վերահաստատեց, որ կ'աղօթէ Միջին Արեւելքի տառապող ժողովուրդներուն համար: Սրբազան քահանայապետը իր այցելութեան մեծամասնութիւնը յատկացուցած էր մահմետականներու հետ երկխօսութեան ամրապնդումին եւ մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան: Մանամայի եկեղեցւոյ մէջ կղերականներուն հետ տեսակցութեան ընթացքին պապը յատուկ ողջոյն յղեց լիբանանցիներուն՝ ըսելով. «Կ'աղօթեմ յատկապէս այդ սիրելի երկրին համար, որ կը բոլորէ դժուարութիւններ: Նաեւ կը զօրակցիմ Միջին Արեւելքի մէջ ցաւող բոլոր ժողովուրդներուն»: Ֆրանչիսկոս պապը իր աղօթքներուն մէջ անդրադարձաւ Ուքրանիոյ զարգացումներուն եւ Հռոմ վերադառնալէ առաջ կղերականներուն կոչ ուղղեց դառնալու միասնականութիւն կառուցողներ եւ պահապաններ՝ յանուն այլ կրօնքներու ներկայացուցիչներուն հետ երկխօսութեան եւ համագործակցութեան: Իսկ երիտասարդներու հետ հանդիպումին ընթացքին պապը շեշտեց, որ աշխարհի խաղաղ ապագան կարելի է երաշխաւորել միայն եղբայրութեամբ եւ համերաշխութեամբ:

ՔԻԵՒ ԹԵՀՐԱՆԷՆ ԴԺԳՈՀ

Ուքրանիոյ Արտաքին գործերու նախարարութիւնը Թեհրանին կոչ ուղղեց իմանալու, թէ «ռուսական ոճրագործութիւններուն մասնակցիլը պիտի ունենայ հետեւանքներ, որոնք աւելի մեծ են քան Մոսկուային օգնելու օգուտները»: Իրանի արտաքին գործերու նախարարը օր մը առաջ խոստովանած էր, որ Ուքրանիոյ պատերազմէն առաջ Իրան սահմանափակ թիւով անօդաչու թռչող սարքեր տրամադրած է Ռուսիոյ: Նշենք, որ Ուքրանիա շաբաթներ շարունակ կ'աղաղակէր այդ մասին, սակայն Թեհրան ոչ-պաշտօնական խողովակներով միշտ կը ժխտէր անօդաչու սարքեր տրամադրելու ամբաստանութիւնը: Թեհրան միաժամանակ նշեց, որ նշեալ սարքերը Ուքրանիոյ դէմ գործածելու մասին տեղեկութիւնները պիտի արծարծէ ռուսերուն եւ ուքրանացիներուն հետ: Ըստ իրանցի պաշտօնատարներուն, այս ուղղութեամբ տեսակցութիւն մը կազմակերպուած էր Լեհաստանի մէջ, սակայն ուքրանացի ներկայացուցիչը վերջին պահուն մերժած է մասնակցիլ քննարկումներոն՝ ամերիկեան ճնշումի տակ:

ԱՏՐՊԷՅՃԱՆԱԿԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

Արցախի Հանրապետութեան արտաքին գործերու նախարար Դաւիթ Պապայեան ժխտեց ատրպէյճանական համացանցային էջերուն վրայ տարածուող տեղեկութիւն-

ները, թէ Լաչինի միջանցքով Արցախ կը տեղափոխուին զինուորական սարքեր: «Այս աշխարհաքաղաքական խափանում է, տեղեկատուական արշաւ եւ ահաբեկչութիւն: Ամբողջ երկայնքով տեսախցիկներ տեղադրուած են եւ ամէն ինչ կ'երեւի: Ատրպէյճանական պնդումը նաեւ հարուած է ռուս խաղաղապահներուն, մանաւանդ Սոչիի եռակողմ գագաթաժողովէն ետք», ահազանգեց Պապայեան:

ՔՈԼԵՐԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՔՈՎԻՏԻՆ

منظمة الصحة العالمية

Առողջապահութեան համաշխարհային կազմակերպութիւնը յայտարարեց, որ հրատապ կարիք կայ 10,2 միլիառ տոլարի՝ Լիբանանի մէջ քոլերայի տարածումը զսպելու համար, նկատի առնելով երկրի տնտեսական ծանր վիճակը:

Լիբանանի Առողջապահութեան նախարարութիւնը յայտարարեց, թէ երկրին մէջ կայ քոլերայով վարակումի 10 նոր պարագայ, քոլերայի հիւանդներուն թիւը բարձրացնելով 426-ի: Անցնող ժամերուն քոլերայի պատճառով որեւէ մահ չէ գրանցուած, հետեւաբար զոհերուն ընդհանուր թիւը տակաւին 18 է:

Այն ինչ կը վերաբերի քովիտի համաճարակի նորագոյն վիճակին, ապա գրանցուած է 73 նոր վարակում եւ մէկ մահ, ուստի վարակումներու ընդհանուր թիւը բարձրացած է մէկ միլիոն 219 հազարի:

ԱՒԱՐՏԵՅԱՒ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԺՈՂՈՎԸ

1-4 Նոյեմբերին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի մէջ, Ն.Ս.Օ. Տ.Տ. Գարեգին Բ. ծայրագոյն պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդի ժողովը:

Ժողովը ատենապետեց Կ. Պոլսի Հայոց Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոս Մաշալեանը, նիստերը վարեց Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական պատուիրակ, Վատիկանում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ Տ. Խաժակ արքեպիսկոպոս Պարսամեանը:

Մայր Տաճարի հիմնանորոգութեան ընթացքի, Տաճարի օծման եւ Միւռոնօրհնութեան արարողութիւններու նախապատրաստման մասին ԳՀԽ-ին զեկոյց ներկայացուց Մայր Աթոռի լուսարարապետ Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս Պապայեանը:

Ժողովականները գոհունակութեամբ արձանագրեցին, որ Մայր Տաճարի հիմնանորոգման եւ շրջափակի բարեկարգման աշխատանքները կը մօտենան աւարտական փուլին: 2023 թուականին Մայր Տաճարի վերաբացման ու Միւռոնօրհնութեան արարողութիւններու եւ յարակից հոգեւոր-մշակութային միջոցառումներու կազմակերպման համար ստեղծուեցաւ յանձնախումբ:

Կարեւոր անդրադարձ կատարուեցաւ ատրպէյճանական յարձակման հետեւանքով Հայաստանի եւ Արցախի մէջ ստեղծուած ծանր կացութեան, քննարկուեցան Հայաստանի եւ Արցախի անվտագնային խնդիրներուն, տարածքային ամբողջականութեան, ինքնիշխանութեան, Արցախի ինքնորոշման իրաւունքի արդար պահանջատիրութեան, առկայ իրավիճակին մէջ Եկեղեցւոյ առաքելութեան, ինչպէս նաեւ ղարաբաղեան հակամարտութեան խաղաղ կարգաւորման գործընթացին առնչուող հարցեր:

Քննարկումներու աւարտին Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդը հանդէս եկաւ յայտարարութեամբ:

Արցախեան 44-օրեայ պատերազմի եւ Սեպտեմբեր 13-ին Ատրպէյճանի կողմէ սանձազերծուած ռազմական գործողութիւններուն հետեւանքով զոհուած զինուորներու եւ սահմանամերձ բնակավայրերէն տեղահանուած ընտանիքներու, վիրաւոր զինուորականներու ընհկրային կարիքներու համար Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի կողմէ իրականացուող ծրագիրները ներկայացուց Մայր Աթոռի Ընկերային ծառայութեան գրասենեակի տնօրէն արժանապատիւ Տ. Մարկոս քահանայ Մանկասարեանը:

Տէր Հայրը ժողովականներուն տեղեկացուց, որ Մայր Աթոռին կողմէ դրամական աջակցութիւն ցուցաբերուած է ռազմական գործողութիւններուն ժամանակ զոհուած 195 զինուորականներու ընտանիքներուն: Յառաջիկայի դրամական աջակցութիւն պիտի ցուցաբերուի նաեւ անհետ կորսուած, գերեվարուած զինուորականներու ընտանիքներուն եւ վիրաւորում ստացած զինուորականներուն: Յիշեալ ծրագրի համար առաջին փուլով յատկացուած է 600.000 տոլար գումար: Ծրագրի շրջանակներուն մէջ ըստ թեմական առաջնորդներու ներկայացուցած ցուցակներու ապահովուած է սահմանամերձ բնակավայրերէն տեղահանուած ընտանիքներու կեցութիւնը, տրամադրուած սնունդի փաթեթներ:

Հայաստանի եւ Արցախի թեմերուն մէջ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ կրթադաստիարակչական առաքելութեան զօրացման ուղղուած ծրագիրներու վերաբերեալ զեկոյցով հանդէս եկաւ Մայր Աթոռի Քրիստոնէական դաստիարակութեան կեդրոնի տնօրէն Տ. Զաքարիա ծայրագոյն վարդապետ Բաղումեանը: Հայր Սուրբը ժողովականներիուն ներկայացուց քարոզչական-կրթական գործունէութեան ռազմավարական հայեցակարգի նոր նախագիծը:

ԳՀԽ անդամները, արժեւորելով հոգեւոր կրթադաստիարակչական ծրագիրներու խթանումը եւ ազգային-հոգեւոր արժէքներու պատշաճ ջամբումը մատաղ սերունդին, իրենց թելադրութիւնները կատարեցին նախագիծին վերաբերեալ՝ յանձնարարելով մասնագիտական քննարկումներու միջոցով լրամշակել եւ ամբողջացնել հայեցակարգը:

Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդը նաեւ կարեւորութեամբ անդրադարձաւ եկեղեցականներու պատրաստութեան, հոգեւոր կրթական հաստատութիւններու գործունէութեան աւելի աշխուժացման խնդիրին: Այս առնչութեամբ որոշում կայացուեցաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի օրհնութեամբ հաստատել առանձին յանձնախումբ՝ աշխատանքներ իրականացնելու երիտասարդներու մէջ հոգեւոր կոչման խթանման ու ժամանակի պահանջներուն համահունչ հոգեւոր կրթութեան ապահովման ուղղութեամբ:

Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդին մէջ քննարկումներ ծաւալուեցիան նաեւ տաղաւար տօներու, սուրբերու յիշատակութեան օրերու շրջանակներուն մէջ հոգեւոր, մշակութային միջոցառումներու կազմակերպման անհրաժեշտութեան մասին՝ անոնց առաւել ժողովրդականութիւն հաղորդելու եւ համազգային համախմբման առիթ դարձնելու նպատակով: Այս ուղղութեամբ եւս կայացուեցան համապատասխան որոշումներ:

Ժողովի ընթացքին քննարկուեցան նաեւ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ կանոնական, հովուական, թեմական եւ վարչական, կեանքին առնչուող հարցեր:

ՀԱՄԱՌՕՏ ԱԿՆԱՐԿ ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎՐԱՅ

Հայաստանի քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային կեանքը հազարաւոր տարիներու պատմութիւն ունի: Այդ պատմութիւնը ուշադիր ուսումնասիրողը կը գտնէ փառահեղ էջեր, կը զարմանայ հայ ժողովուրդի այդքան ուսումնասէր ըլլալուն վրայ, եւ կը հիանայ այն սխրագործութիւններով, որ անձնազոհ ոգիով կատարեր են յայտնի ու անյայտ բազմաթիւ գիտութեան, մանկավարժութեան եւ մշակոյթի գործիչներ:

Բազմաչարչար մեր ժողովուրդին գլխուն եկած փորձանքներն ու աղէտները կարելի չէ պատկերացնել: Բազմաթիւ հրոսակախումբեր եկեր, հուրի, սուրի ու քաղցի մատներ են մեր երկիրը: Որքան արցունք, լաց ու կոտորած տեսեր է հինաւուրց մեր երկիր Նայիրին: Հզօր բռնակալներ իրենց վայրենաբարոյ զօրքերով ներխուժեր են Հայաստան, ցանկալով ոչնչացնել կամ ձուլել, ծունկի բերել, ընկճել հայ ժողովուրդը, բայց չեն իրականացուցած իրենց երազը: Նոյնիսկ օտար լուծի տակ, աշխատասէր հայ ժողովուրդը մնացեր է հաւատարիմ իր սրբութիւններուն, երբեք չէ կորսնցուցած իր հաւատքն ու յոյսը լուսաւոր ապագային նկատմամբ, ու դեռ՝ անկարելին կարելիի վերածելով ստրկութեան լուծը իր վրայէն թօթափեր է, իր մշակոյթը պահպանելու եւ զարգացնելու համար:

Այս համառօտ ուսումնասիրութիւնը այդ աննկուն կամքի տէր ժողովուրդի կեանքին մէկ օղակն է՝ միջին դարու քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային կեանքի, ուր օգտագործած ենք խորհրդահայ շարք մը գիտնականներու եւ բանասէրներու աշխատութիւնները. Օրինակ՝ Մ. Աբեղեան, Հր. Աճառեան, Յ. Մանանդեան, Գ. Յովսէփեան, Ա. Մովսէսեան, Ա. Աբրահամեան, Հ. Ժամկոչեան եւ ուրիշներ:

***

Արշակունեաց թագաւորութեան կործանումէն յետոյ, հայ ժողովուրդը դարեր շարունակ զրկուած էր պետականութենէ: Ինչպէս մինչեւ 10-րդ դարը, այնպէս ալ անկէ յետոյ դարեր շարունակ, Հայաստանը դարձած էր նուաճողներու, բարբարոսներու արշաւանքներու եւ կռիւներու թատերաբեմ: Իրարու ետեւէ Հայաստանի վրայ արշաւեր են արաբները, սելճուքները, մոնկոլները, թաթարները, պարսիկները եւ թուրքերը:

10-րդ դարը Հայաստանի համար յայտնի է իր համեմատաբար երկար խաղաղութեան ժամանակաշրջանով: 9-10-րդ դարերուն, արաբներու դէմ տեղի կ'ունենան շարք մը ապստամբութիւններ եւ ճակատամարտեր, որոնց պատճառով ալ հիմնովին կը սկսի ցնցուիլ խալիֆաթի հիմքերը: Այդ քայքայումը կը նպաստէ Բիւզանդիոնի զօրացումին եւ յաճախակի յարձակումներուն՝ արաբներու վրայ: Այդ պայմանները կը ստիպեն խալիֆան, որ զիջումներ կատարէ հայոց, որուն որպէս հետեւանք՝ պայմաններ կը ստեղծուին Բագրատունիներու զօրացման: Խալիֆան, 859 թուականին, Աշոտ Բագրատունիին կը շնորհէ «իշխանաց իշխան»ի տիտղոս: Բագրատունիներու իշխանութեան հաստատումով, Հայաստան վճռական քայլեր կ'առնէ իր անկախութեան համար: Այդ շրջանին կը սկսի խաղաղ ու անդորր աշխատանք, կը կառուցուին մշակութային բազմաթիւ հաստատութիւններ, կը բացուին դպրոցներ, կը հաստատուին գրչութեան բազմաթիւ օճախներ եւ կը սկսին զարգանալ արուեստներն ու արհեստները:

885 թուականին, հայերու պահանջով Աշոտ Բագրատունին կը դառնայ հայոց թագաւոր: Խալիֆան ու Բիւզանդիան զայն կը ճանչնան որպէս Հայաստանի թագաւոր:

Աշոտ կը ձգտի վերականգնել Արշակունիներու շրջանի սահմանները, մայրաքաղաքը Դուինէն կը տեղափոխուի Բագարան: Աշոտ բարեկամական յարաբերութիւններ կը հաստատէ հարեւան պետութիւններու հետ՝ յատկապէս Վրաստանի եւ Աբխազներու հետ: Աշոտի տիրակալութեան շրջանին կը սկսի Հայաստանի համար կարճատեւ խաղաղութեան ժամանակաշրջան մը, որ կը նշանաւորուի երկրի մշակութային բազմաթիւ բնագաւառներու վերելքով:

890-914 թուականներուն Աշոտին կը յաջորդէ իր որդին Սմբատը, որուն դէմ արաբները կը կազմակերպեն նոր արշաւանքներ, մասնակից դարձնելով Սմբատէն դժգոհ ժողովուրդէն մաս մը: Սակայն, Վրաստանի Ատրներսեհ իշխանին օգնութեամբ, հայերուն կը յաջողուի յաղթահարել արաբական վտանգը եւ կրկին ամրացնել իրենց իշխանութիւնը:

9-10-րդ դարերը, հայ իրականութեան մէջ յայտնի են նաեւ իրենց բազմաթիւ աղանդաւորական, ժողովրդական շարժումներով, որոնց մէջ իր յարատեւութեամբ եւ ժողովրդական բնոյթով առաջնակարգ տեղ կը գրաւէ «Թոնդրակեան շարժումը»: Այդ ապստամբութիւններէն յայտնի են 915 թուականի Հայաստանի տարբեր նահանգներու մէջ տեղի ունեցած ժողովրդական յուզումները, որոնք տեւեցին մօտաւորապէս 30 տարի: Յայտնի է, օրինակ, Սիւնիքի ժողովուրդին ապստամբութիւնը: Տաթեւի վանքապատկան գիւղերու գիւղացիներու ճորտացման հետեւանքով, 915 թուին, կ'առաջանայ ժողովրդական ցասում: Ապստամբ գիւղացիները կը յարձակին վանքին վրայ, կը գրաւեն անոր ունեցուածքը, խիստ կերպով կը պատժեն եւ կը կոտորեն դիմադրող միաբանները: Այս ապստամբութիւնը վերջնականապէս կը ճնշուի 920-ական թուականներուն, Սիւնեաց իշխանութեան միջոցով, զէնքի ուժով:

Զօրացնելով երկրի ռազմական կարողութիւնը, Աբասի յաջորդ՝ Աշոտ Երրորդը, հեղինակութիւն ձեռք կը բերէ շարք մը ճակատամարտերու մէջ իր յաղթանակներուն համար: Աշոտի ժամանակ, 961 թուականին, Անին կը դառնայ Բագրատունեաց թագաւորութեան մայրաքաղաքը:

Բագրատունիներու թագաւորութեան շրջանին Հայաստանի մէջ կը հաստատուին շարք մը մանր իշխանութիւններ: 968-970-ական թուականներուն կը հռչակուին Կարսի (Վանանդի) եւ Սիւնիքի անկախ իշխանութիւնները, իսկ աւելի ուշ՝ Գուգարքի թագաւորութիւնը: Բնական է, որ այս իշխանութիւններու գոյութիւնը թուլացուց միացեալ պետութիւնը եւ բացասական ազդեցութիւն ունեցաւ երկրին վրայ:

Աշոտ Երրորդի, Սմբատ Երկրորդի եւ մանաւանդ Գագիկ թագաւորի ժամանակաշրջանին, աւելի կը զօրանայ Բագրատունեաց իշխանութիւնը եւ իր ազդեցութիւնը կը տարածէ մանր իշխանութիւններուն վրայ:

10-11-րդ դարերու Հայաստանը կը հարստանայ իր տնտեսութեամբ, առեւտուրով, կը բազմապատկուին արհեստները իրենց հիանալի արտադրութիւններով, կը զարգանայ ճարտարապետութիւնը, քանդակագործութիւնը, գիտութիւններն ու արուեստները, կը ստեղծուին հոգեւոր կեդրոններ, գրչութեան օճախներ, կը հաստատուին տարբեր տեսակի ու բնոյթի դպրոցներ: Անի քաղաքը կը զարգանայ ոչ միայն որպէս վարչական կեդրոն, այլ նաեւ «Մայրաքաղաք ամենայն իմաստից» երկիրի մշակոյթի կեդրոն: Իսկ 12-14-րդ դարերուն կը ծաղկի ու կը զօրանայ Կիլիկիոյ հայոց թագաւորութիւնը, որ կապուած ըլլալով Մայր երկրին, վերջինիս օրինակով կը զարգացնէ իր տնտեսութիւնն ու մշակոյթը՝ բանալով կրթական հաստատութիւններ:

11-րդ դարու կէսերուն արտաքին նուաճողներու իրարայաջորդ յարձակումներուն պատճառով կը քայքայուի ու վերջնականապէս կը կործանի Բագրատունեաց թագաւորութիւնը: Հայաստան կ'իյնայ Բիւզանդիոնի լուծին տակ: Կարգ մը գաւառներու մէջ կը շարունակեն իրենց գոյութիւնը պահպանել հայ տոհմական իշխանութիւնները:

11-15-րդ դարերուն Հայաստանի վրայ բազմաթիւ նոր արշաւանքներ տեղի կ'ունենան: Այս արշաւանքներէն ամենանշանաւորը սելճուք-թուրքերու արշաւանքներն են, որոնք տեղի ունեցան 1048-1064 թուականներուն:

12-րդ դարու երկրորդ կէսին կը վերականգնի Հայաստանի քաղաքական կեանքը՝ Զաքարեաններու իշխանութեան տակ:

12-14-րդ դարերուն, Հայաստանի մէջ կը յառաջանան աւատապետական շարք մը տուներ, որոնք մեծ դեր կը խաղան երկրի պատմութեան մէջ: Այդ տուներէն նշանաւոր են Վաշուտեանները՝ Արագածոտն գաւառէն, որոնց կեդրոնն էր Ամբերդը, Վահրամեանները՝ Սեւանայ լիճի հիւսիսարեւելեան կողմը, Օրբելեանները՝ Սիւնիքէն, Որոտան-Բարգուշատ գետերու հովիտը, Պռոշեանները՝ Սիւնիքի Վայոց ձորէն, Դոփեանները՝ Թարթառ գետի վերին հովիտէն:

Հայաստանի Միացեալ իշխանութեան բացակայութեան պատճառով այս տուները իրենց իշխանութիւններուն միջոցով հսկայական դեր կը խաղան երկրի քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային կեանքի բնագաւառներուն մէջ: Կը հաստատեն բազմաթիւ կրթական հաստատութիւններ, ի մասնաւորի բարձր ձեւի դպրոցներ:

13-րդ դարու՝ 1235-1236 թուականներուն մոնկոլ-թաթարները կը սկսին նուաճել Անդրկովկասն ու Հայաստանը, որոնք կ'իյնան նոր նուաճողներու լուծին տակ: Մոնկոլ-թաթարական տիրապետութեան կը յաջորդեն օսմանեան եւ պարսկական նոր արշաւանքներն ու կռիւները, որոնք իրենց արհաւիրքներով կը գերազանցեն նախորդ բոլոր նուաճողները:

Ահա այն ընդհանուր քաղաքական պայմանները, որոնց մէջ ապրեր ու ստեղծագործեր է հայ ժողովուրդը եւ իր կեանքին գնով պահպաներ ու զարգացուցեր է դարաւոր մշակոյթը, իր դպրոցն ու կրթական հաստատութիւնները:

Չնայած այդ պայմաններուն, Հայաստանի մէջ, 10-17-րդ դարերուն կը սկսին աճիլ քաղաքները, կը կառուցուին նոր գիւղեր, աւաններ ու ագարակներ: Հայոց հին քաղաքներու՝ Դուինի, Վանի եւ Խլաթի կողքին կը բարձրանայ Անին իր հոյակապ կառուցումներով, արեւելքի ու արեւմուտքի հետ իր ունեցած առեւտրական բազմաթիւ կապերով, իր արհեստներով, արուեստներով եւ կրթական կեդրոններով:

Ըստ պատմագիր Արիստակէս Լաստիվերտացիի, հայոց շարք մը քաղաքներ կը կոչուէին իրենց համար բնորոշ անուններով, ինչպէս օրինակ՝ «Շահաստան Դուին», «Հռչակաւոր Կարս», «Հոյակապ Արծն», «Միջազգային գործունէութիւններու կեդրոն Խլաթ», «Տիեզերահռչակ Անի» եւ այլն:

Դպրոցական հարուստ անցեալ ունեցող Հայաստանը, որ 11-րդ դարուն ունեցեր է այսպիսի զարգացած քաղաքներ, բնական է որ ունենար «դպրոցական կատարեալ հաստատութիւնք», ընդհուպ մինչեւ միջնադարի բարձր մակարդակի եւ ձեւի ուսումնական հաստատութիւններ:

Անիի նման կը սկսին զարգանալ վերոյիշեալ քաղաքները: Արծն ու Կարս քաղաքները հռչակաւոր կը դառնան իրենց հարստութեամբ, պատմիչ Լաստիվերտացի կ'ըսէ, թէ այդ քաղաքները «կը փայլէին լուսագեղ պայծառութեամբ»: «Արծն քաղաքը», կը շարունակէ ան, «ականաւոր էր ամենայն աշխարհաց», որովհետեւ «եւ ծով եւ ցամաք երկնէր եւ առատահայր կրել ի սմա զզօրութիւն իւր»:

Այդ շրջանին ծաղկուն էր նաեւ Կարս քաղաքը, որուն մասին նոյնպէս կը գրէ Լաստիվերտացի պատմիչը, «հարըստացեալք բազում ընչեղութեամբ ի ծովէ եւ ի ցամաքէ ամբարեալ»:

Ուրիշ պատմիչ մը, խօսելով երկրի քաղաքներու եւ գիւղերու բազմացումին ու զարգացումին մասին, կ'ըսէ, թէ ինչպէս որակական փոփոխութիւններ կատարուած են կեանքի մէջ, թէ ինչպէս յառաջդիմած են քաղաքները, նաեւ ինչպէս բազմացած բնակչութիւնը: «Ագարակաց աւանացեալ եւ աւանաց քաղաքացեալ բազմամարդութեամբ եւ ընչեղութեամբ»:

Բնական է որ քաղաքներու զարգացման այս պայմանները պէտք է յառաջացնէին հասարակական նոր խաւեր, իշխող դասակարգերու կողքին բարձրանային քաղաքի արհեստաւորներ ու առեւտրականներ:

Կ'անցնի երկունքի շրջանը, եւ ահա կը ծնի վաղ շրջանի առեւտրական դրամագլուխը: Այս նոր խաւին ձեռքը կ'երկարի ամէն տեղ եւ կը դառնայ ամենակարող: Անոր մօտ կը կուտակուի, կը կեդրոնանայ դրամը՝ դրամատիրական հասարակարգի օրէնքներու այդ գործօնը: Ատիկա պատճառ եղած է, որ Ա. Լաստիվերտացի սուր կերպով քննադատէ այդ երեւոյթը. «Յարգի եւ արծաթասիրութիւն քան զաստուածասիրութիւն»:

ՕՀԱՆ ՊՈՏՐՈՒՄԵԱՆ

(Շարունակելի)

«Արարատ» օրաթերթը «Հայ Գերդաստաններ» յօդուածաշարքով պիտի անդրադառնայ հայ նշանաւոր գերդաստաններուն եւ անհատներուն, որոնց կեանքն ու ազգանպաստ գործունէութիւնը իրենց հետքը թողած են պատմութեան մէջ:

ՀԱՅ ԳԵՐԴԱՍՏԱՆՆԵՐ

ԻՍՔԱՆՏԱՐԵԱՆՆԵՐ. ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԵԾԱՀԱՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

Հայ ժողովուրդը, ապրելով եւ արարելով հայրենիքէն դուրս, շօշափելի դեր խաղցած է հիւրընկալած երկրի քաղաքականութեան, տնտեսութեան, մշակոյթի եւ այլ բնագաւառներու մէջ: Ցեղասպանութիւնը դարձաւ այն ջրբաժանը, որմէ յետոյ ձեւաւորուեցաւ ներկայիս սփիւռքը, սակայն հայ գերդաստանները իրենց հայրենի հողէն դուրս ապրած են նաեւ 1915-ի ողբերգութենէն առաջ եւ այդ աղէտալի իրադարձութիւններուն ժամանակ նեցուկ եղած են իրենց հայրենակիցներուն, իսկ հայ ժողովուրդի՝ Ցեղասպանութենէն վերապրած զաւակները, հաստատուելով հայրենիքէն հեռու, կարցած են ոտքի կանգնիլ եւ նոր կեանք կառուցել:

Աշխարհի բոլոր ծայրերուն հնարաւոր է հանդիպիլ հայկական ազգանուն կրող ընտանիքներու, որոնք պատմականօրէն, սերունդէ սերունդ ապրելով հայրենիքէն հեռու, կրցած են նշանակալի համբաւ ձեռք բերել եւ արժանացած են օտարներու հիացմունքին ու դրուատանքին: Այդ գերդաստաններէն քանի մը հատը ինչ-որ չափով ծանօթ են հայ ընթերցողին, իսկ որոշներու գոյութեան մասին թերեւս քիչերը գիտեն, չնայած այն հանգամանքին, որ անոնց գործունէութիւնը միանգամայն արժանի է ակնածանքի:

«Հայ Գերդաստաններ» նախագիծը այս անգամ անդրադարձած է Պաղտատի Իսքանտարեան ընտանիքին, որուն մասին թէեւ կրնայ ըլլալ որ քիչերը գիտեն, սակայն անոր հետաքրքրաշարժ պատմութիւնը իր ուրոյն հետքը թողելած է Իրաքի եւ տեղի հայ գաղթօճախի կեանքին մէջ:

Իրաքի մէջ հայ ընտանիքները իւրայատուկ յարգանք վայելած են, եւ Իսքանտարեանները, տիրապետելով մեծ հարստութեան եւ միջոցներու, յաճախ նեցուկ կը կանգնին իրենց հայրենակիցներուն:

Ինչպէս կը նշէ «Իրաքահայերու ընտանեկան, մշակութային միութիւն» հասարակական կազմակերպութեան նախագահը՝ «Իսքանտարեանները, ըլլալով Իրաքի բարձրատոհմիկ եւ ազնուական ընտանիքներէն, որոնք Պաղտատի մէջ հաստատուած են 1915 թուականին ողբերգական դէպքերէն շատ առաջ, յայտնի են իրենց բարեգործութիւններով եւ Իրաքի հայ համայնքին ցուցաբերած օժանդակութեամբ»:

Մասնաւորապէս՝ 1910 թուականին Յովհաննէս Իսքանտարեանի միջոցներով Պաղտատի մէջ բացուած է առաջին օրիորդաց դպրոցը, որ, 1917 թուականին միաւորուելով Պաղտատի Թարգմանչաց դպրոցին հետ (հիմնադրուած է 1852-ին), դարձած է Իրաքի առաջին երկսեռ դպրոցը: Բարեգործութիւններով եւ իր կեանքի պատմութեամբ Պաղտատի մէջ աւելի յայտնի է Յովհաննէս Իսքանտարեանի դուստրը՝ Սառա Խաթունը:

Սառա Իսքանտարեան. օսմանեան փաշային հայուհի սիրեցեալը

Այսօր դժուար է գտնել պաղտատաբնակ հայ մը, որուն անծանօթ ըլլայ գեղեցկուհի Սառա Իսքանտարեանի անունն ու անոր հանդէպ թուրք փաշայի անպատասխան սիրոյ պատմութիւնը:

Սառա Իսքանտարեանը, նոյն ինքն Սառայ Խաթունը, ծնած է 1889 թուականին, Պաղտատի մէջ: Վաղ հասակին կորսնցնելով մայրը՝ Սոֆին, փոքր քոյրը՝ Զապէլը եւ հայրը՝ Յովհաննէս Իսքանտարեանը, անչափահաս Սառան կը մնայ հօրեղբօր՝ Սերոբ Իսքանտարեանի եւ անոր կնոջ խնամակալութեան ներքոյ: Ըլլալով Պաղտատի մեծահարուստ ընտանիքներէն մէկը՝ Իսքանտարեանները ներգրաւուած էին բարձր հասարակութեան շքեղ կեանքին մէջ, կը մասնակցէին անոր միջոցառումներուն ու երեկոյթներուն:

Այդպիսի երեկոյթներէն մէկուն ժամանակ ալ տեղի կ՛ունենայ Պաղտատի մէջ Օսմանեան կայսրութեան կառավարիչ Նազէմ փաշայի եւ Սառայի հանդիպումը, որ երիտասարդ հայուհիին համար կը դառնայ ճակատագրական: Օսմանեան փաշան, տեսնելով շքեղ օրիորդը, չնայած տարիքային մեծ տարբերութեան (Սառան 17 տարեկան էր, Նազէմ փաշան՝ 50), առաջին հայեացքիցէն կը սիրահարուի անոր:

Շուտով հայուհին իր ոտքով կու գայ Իրաքի կառավարիչին մօտ՝ խնդրելու, որ վերջինս իրեն ձերբազատէ հօրեղբօր խնամակալութենէն, որ իր հայեցողութեամբ կը տնօրինէր Սառային ամբողջ ունեցուածքը: Նազէմ փաշան, որուն համար հայ գեղեցկուհիին ուշադրութեան արժանանալու հիանալի հնարաւորութիւն ստեղծուած էր, կը շտապէ բաւարարել անոր խնդրանքը:

Շուտով ժառանգութիւնը կը յանձուի Սառային տնօրինութեան եւ, հասնելով իր ուզածին, ան նոյնիսկ չ՛ուզեր լսել հօրեղբօրորդիին՝ Դանիէլին նախազգուշացումները Նազէմ փաշայի իրական մտադրութեան մասին: Սակայն ճշմարտութիւնը իրեն երկար սպասել չի տար. շուտով բոլորին, այդ շարքին՝ եւ Սառային, յայտնի կը դառնայ փաշային սիրոյ ու իր հետ ամուսնանալու ցանկութեան մասին:

Այդ ամուսնութիւնը ուղղակի խայտառակութիւն կը նար ըլլալ Սառային համար, եւ հպարտ հայուհին կը շտապէ մերժել փաշային առաջարկը: Չնայած անորն՝ փաշան կ՛որոշէ ամէն գնով հասնիլ իր սրտի տիրուհիին: Օսմանցին այնքան հեռու կ՛երթայ, որ կը հրամայէ Պաղտատի ոստիկանութեան յարձակիլ Սառայի առանձնատան վրայ:

Կը թուէր, թէ Նազէմ փաշայի իշխանութիւնը Պաղտատի մէջ անսահմանափակ է, եւ հնարաւոր չէ վերջ դնել անոր կամայականութիւններուն, սակայն այս պատմութենէն անմասն չի մնար նաեւ քաղաքականութիւնը:

20-րդ դարասկիզբի իրադարձութիւնները Օսմանեան կայսրութեան գոյութեան համար որոշիչ կը դառնան: Անցեալ դարի վերջաւորութեան «Եւրոպայի հիւանդ մարդ» բնութագրումը ստացած պետութիւնը հոգեվարք կ՛ապրէր. Օսմանեան կայսրութեան մէջ պայքար կ՛ընթանար «Ազատութիւն եւ Համաձայնութիւն» («Հիւրիեթ վէ Իթթիլեաֆ») ու «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» («Իթթիհատ վէ Թերաքէ) կուսակցութիւններուն միջեւ:

Քաղաքական այս ծանր ժանակահատուածին Իրաք կը ժամանէ իթթիհատական լրագրող Իսմայիլ Պապանը, որ կը սկսի տեղեկութիւններ հաւաքել Նազէմ փաշայի անօրինութիւններուն մասին: Շուտով Իսմայիլի հետ հանդիպում կը խնդրէ նաեւ Սառան՝ պատմելով Նազէմ փաշայի կատարած յանցագործութիւններէն:

Սառային պատմութիւնը կը դառնայ այն անմիջական առիթը, որուն շնորհիւ իթթիլեաֆական փաշան կը հեռացուի պաշտօնէն: Կը թուի, թէ հայ օրիորդը ձերբազատուած է զինք հետապնդող օսմանեան կառավարիչէն, սակայն 1912 թուականին իշխանութեան կու գան իթթիլեաֆականները, իսկ Նազէմ փաշան կը ստանձնէ պաշտպանութեան նախարարի պաշտօնը:

Ստեղծուած իրավիճակին մէջ Սառան ստիպուած կ՛ըլլայ լքել Իրաքը՝ ուղեւորուելով Փարիզ, ուր հայ օրիորդն կ՛ամուսնանայ Դանիէլ Թովմասեանի հետ: Եւ միայն Նազէմ փաշայի սպանութենէն յետոյ, երբ Սառային սպառնացող անմիջական վտանգը կը վերանայ, ան ընտանիքով կը վերադառնայ Իրաք՝ տնօրինելու իրաւամբ իրեն պատկանող հարստութիւնը:

Սառա Իսքանտարեան բարերարը

Առաջին Աշխարհամարտը աղէտաբեր էր յատկապէս հայ ժողովուրդին համար, քանի որ այդ ընթացքին, օգտուելով պատերազմական դրութենէն, իթթիհատական կառավարութիւնը իրագործեց 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանութիւնը՝ կոտորելով եւ հայրենազրկելով հայ ժողովուրդը:

Այս տարիներուն ինչպէս շատ հայ մեծահարուստներ, այնպէս ալ Սառայ Խաթունը, կը ջանար հնարաւորինս օգնել իր տարաբախտ հայրենակիցներուն: 1917 թուականին անոր ջանքերով կը հիմնադրուում էուի Հայ կանանց միութիւնը, որ պէտք է զբաղէր փախստականներու խնդիրներով: Այդ տարիներուն Սառա Խաթունն ու անոր ամուսինը հագուստով եւ սնունդով կ՛ապահովէին Իրաքի շուրջ 20 հազար հայ գաղթականներու:

Սառայի ներդրումներուն շնորհիւ Պաղտատի մէջ կը ստեղծուի հայկական բնակավայր, որ այժմ կը կոչուի անոր անունով: Հետագայ տարիներուն եւս՝ մինչեւ սնանկանալը, Սառան կը շարունակէ օգնութիւն ցուցաբերել հայկական ուսումնական հաստատութիւններուն:

Կեանքի վերջին տարիները այս ուժեղ ու մեծահոգի կինը կ՛անցընէ աղքատութեան մէջ, թէեւ անոր վաստակած աներկբայելի յարգանքը կը դրդէ շատերը օգնութեան ձեռք մեկնելու:

Սառա Խաթունը կը մահանայ 1960 թուականին: Անոր կեանքը կը լուսաբանուի արաբական տարբեր հեղինակաւոր լրատուամիջոցներու մէջ, մասնաւորապէս՝ «Շարքիյա» հեռուստաընկերութիւնը Սառայի եւ Նազէմ փաշայի պատմութեան մասին հեռուստավէպ կը նկարահանէ, որ Իրաքի մէջ մեծ հեղինակութիւն կը վայելէ: Մեծանուն եւ երեւելի հայուհիին բարեգործութիւնները մինչ օրս կը շարունակեն մնալ պաղտատահայ հասարակութեան երախտիքի առարկան:

Իսքանտարեաններու ընտանիքը այսօր

Իսքանտարեաններու ընտանիքին պատմութիւնը լի է հետաքրքրաշարժ դիպուածներով եւ իրադարձութիւններով, որոնք առ այսօր իրարամերժ կարծիքներու եւ մեկնաբանութիւններու տեղիք կու տան:

Անոնցմէ, թերեւս, ամենանշանաւորը Սերոբ Իսքանտարեանի կնոջ՝ ազգութեամբ յոյն Փարիսուլա Լամփսոսի եւ Սատտամ Հիւսէյնի սիրավէպն է, որուն մասին կը պատմէ անձամբ Լամփսոսը իր «Ես Սատտամի կինն եմ» կենսագրական գիրքին մէջ:

Ըստ այդ գիրքին՝ Փարիսուլայի եւ Սատտամի յարաբերութիւնները պատճառ դարձած են Իսքանտարեաններու մէկ այլ ժառանգի՝ Սերոբ Իսքանտարեանի սնանկացման եւ Սատտամի կողմէ անոր ունեցուածքի բռնագրաւման:

Համաձայն Փարիսուլա Լամփսոսի յուշերու մասին պատմող գիրքին, ամուսինը՝ Սերոբ Իսքանտարեանը, որ, կորսնցնելով ամէն ինչ, ստիպուած կ՛ըլլայ լքել Իրաքը, կ՛ապաստանի Պէյրութի մէջ՝ յոյս ունենալով, որ յարմար առիթի պարագային այնտեղ կը տեղափոխէ նաեւ իր ընտանիքը:

Սակայն Սատտամ Հիւսէյնի խարդաւանքներուն հետեւանքով Փարիսուլան եւ Սերոբը, ի վերջոյ, կ՛ամուսնալուծուին, իսկ երկու դուստրերը կը մնան Իրաքի մէջ մօր խնամակալութեան ներքոյ՝ կտրուելով հայկական միջավայրէն:

Սերոբ Իսքանտարեանը եւ այս գերդաստանին անդամները կը բնակին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ: Ցաւօք, անոնք հրաժարած են որեւէ տեղեկութիւն հաղորդելէ իրենց ընտանիքին մասին:

www.mediamax.am
(2014)

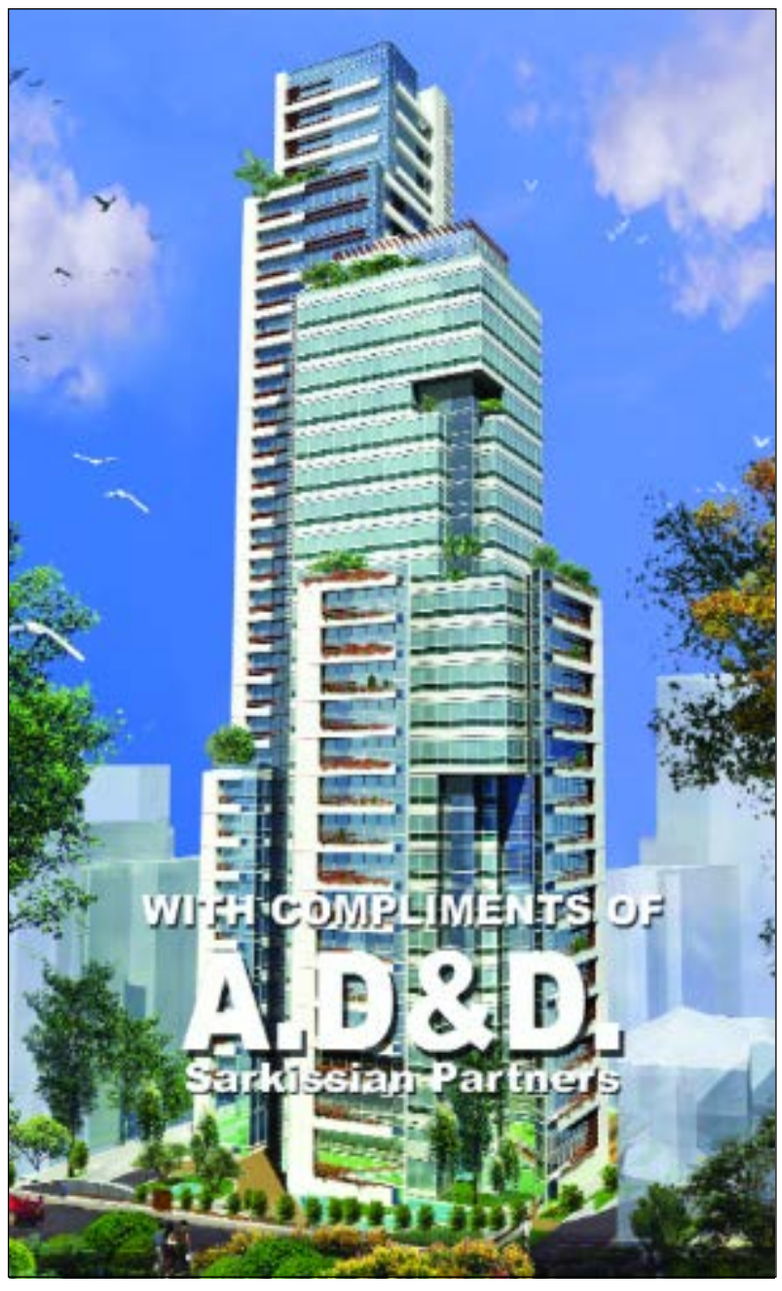

info 3 — ԱՐԱՐԱՏ85

Սիրելի ընթերցող,

Տեղական, միջազգային, մշակութային, մարզական եւ այլ լուրեր բջջային հեռաձայնիդ վրայ հայերէնով ստանալու համար, անմիջապէս ներբեռնէ լիբանանեան առաջատար եւ անվճար «INFO 3» յաւելուածը, որ հասանելի է Applestore-ի եւ Playstore-ի միջոցաւ:

Այսպիսով դուն հայերէնով եւ վայրկեանը վայրկեանին պիտի իմանաս օրուան վերջին զարգացումները:

ԱՌԱՎՈՏ ՕՐԱՎԱՐ «ԳԼԱԼԱՆ»

ԱՐԵՄՏԵԱՆ ԱՍԻՈՅ ՄԻՆՉԵՒ 23 ՏԱՐԵԿԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ Ա. ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆ ՀԱՒԱՍԱՐԵՑԱՒ

Սեուտական Արաբիոյ մարզադաշտերուն վրայ սկսան Արեւմտեան Ասիոյ մինչեւ 23 տարեկան տողոց ֆութպոլի ախոյեանութեան մրցումները: Մասնակցող վեց հաւաքականները բաժնուեցան երկու խմբակի եւ իւրաքանչիւր խնբակի առաջին երկու դիրքերը գրաւող խումբերը պիտի անցնին կիսաւարտական փուլ: Ստորեւ տեսնել առաջին հանգրուանին արձանագրուած արդիւնքները.

Ա. խմբակ. - Քաթար - Լիբանան 0-0

Խմբակի երրորդ խումբ՝ Օման:

Բ. խմբակ. - Պահրէյն - Սուրիա 2-1

Խմբակի երրորդ խումբ՝ Սեուտական Արաբիա

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 15-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

ՈՒՐԱՐՏՈՒ ԵՒ ԱԼԱՇԿԵՐՏ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Հայաստանի ֆութպոլի ախոյեանութեան 15-րդ հանգրուանի հետաքրքրական մրցումի մը ընթացքին, 3-րդ դիրքը գրաւող «Արարատ-Արմենիա»ն իր դաշտին վրայ

մրցեցաւ 6-րդ դիրքը գրաւող Չարենցաւանի «Վան»ի դէմ ու արձանագրեց իր 10-րդ յաղթանակը: Նիկերիացի յարձակող Ենեէ՝ 17-րդ, փորթուկալցի կիսապաշտպան Հիւկօ Ֆիրմինօ՝ 20-րդ, 87-րդ եւ կանաչ հրուանդանցի յարձակող Մեյլսըն՝ 90+2-րդ վայրկեաններուն նշանակեցին խումբին կոլերը: Առաջատար «Ուրարտու» իր դաշտին վրայ մրցեցաւ 9-րդ դիրքը գրաւող Վաղարշապատի «ԲԿՄԱ»ի դէմ ու արձանագրեց իր 10-րդ յաղթանակը: Պրազիլցի կիսապաշտպան Մարքոս Ժունիոր 76-րդ վայրկեանին նշանակեց մրցումին միակ կոլը: Ստորեւ տեսնել արձանագրուած արդիւնքները.

- Արարատ-Արմենիա - Վան Չարենց. 4-0
- Շիրակ Կիւմրի - Ալաշկերտ 0-2
- Ուրարտու - ԲԿՄԱ Վաղարշապատ 1-0
- Արարատ - Նոա Արմավիր 2-1

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 15-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

ՍԻԹԻԻ ԴԺՈՒԱՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Անգլիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան 15-րդ հանգրուանի մրցումներու ծիրին մէջ, երկրորդ դիրքը գրաւող «Մանչեսթըր Սիթի»ն իր դաշտին վրայ մրցեցաւ 7-րդ դիրքը գրաւող Անգլիոյ «Ֆուլիէմ»ի դէմ, արձանագրեց իր 10-րդ յաղթանակը եւ առժամաբար գրաւեց առաջատարի դիրքը: «Ֆուլիէմ» դիւրին մրցակից չէր: Մրցումի 16-րդ վայրկեանին, արժանթինցի յարձակող Ալվարէզ յառաջ տարաւ «Սիթի»ն, գերմանացի կիսապաշտպան Կիւնտողանի փոխանցումով: 26-րդ վայրկեանին, «Սիթի»ի պաշտպան

Ժոայօ Քանսելօ կարմիր քարտ ստացաւ եւ պրազիլցի կիսապաշտպան Անտրէա Փերեյրա տուգանային հարուածով հաւասարեցուց հաշիւը: Մրցումի 90+5-րդ վայրկեանին, փոխարինող նորվեկիացի յարձակող Հաալանտ տուգանային հարուածով հաշիւը դարձուց 2-1: Ստորեւ տեսնել արձանագրուած արդիւնքները.

- Մանչեսթըր Սիթի - Ֆուլիէմ 2-1
- Էվըրթըն - Լեյսթըր Սիթի 0-2
- Լիծ Եուն. - ԱՖՍ Պորնմըթ 4-3
- Վուլվըր. Ուոնտըրըրզ - Պրայթըն Էնտ Հով Ալպիըն 2-3

ՍՊԱՆԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 13-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

ՊԱՐՍԵԼՈՆԱ ԵՒ ՕՍԱՍՈՒՆԱ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Սպանիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան 13-րդ հանգրուանի հետաքրքրական մրցումի մը ընթացքին, երկրորդ դիրքը գրաւող «Պարսելոնա»ն իր դաշտին վրայ ընդունեց 13-րդ դիրքը գրաւող «Ալմերիա»ն, արձանագրեց իր 11-րդ յաղթանակը ու առժամաբար գրաւեց առաջատարի դիրքը: Մրցումի 7-րդ վայրկեանին, լեհ յարձակող Լեվանտովսքի չկրցաւ նշանակել տուգանային հարուածէն: 48-րդ վայրկեանին, ֆրանսացի յարձակող Տեմպելէ յառաջ տարաւ «Պարսելոնա»ն, կիսապաշտպան Սերժիօ Պուսքէցի փոխանցումով: Մրցումի 62-րդ վայրկեանին, հոլանտացի կիսապաշտպան Ֆրանք Տէ Եոնկ հաշիւը դարձուց 2-0: Իսկ 6-րդ դիրքը գրաւող Պիլպաոյի «Աթլեթիք»ը իր դաշտէն դուրս զիջեցաւ 17-րդ դիրքը գրաւող «Ժիրոնա»ին: Ստորեւ տեսնել արձանագրուած արդիւնքները.

- Ժիրոնա - Աթլեթիք Պիլպաօ 2-1
- Ռեալ Վալատոլիտ - Էլչէ 2-1
- Սելթա Վիկօ - Օսասունա 1-2
- Պարսելոնա - Ալմերիա 2-0

ԻՏԱԼԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 13-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

ՆԱՓՈԼԻ ՅԱՂԹԵՑ ԱԹԱԼԱՆԹԱՅԻՆ

Իտալիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան 13-րդ հանգրուանի մրցումներու ծիրին մէջ տեղի ունեցաւ «Աթալանթա» - «Նափոլի» մրցումը: Առաջատար «Նափոլի»ն իր դաշտէն դուրս մրցեցաւ 2-րդ դիրքը գրաւող Պերկամոյի «Աթալանթա»ին դէմ ու տարաւ կարեւոր յաղթանակ մը, որ խումբին 11-րդն էր: Մրցումի 19-րդ վայրկեանին, նիկերիացի յարձակող Լուքմէն տուգանային հարուածով յառաջ տարաւ «Աթալանթա»ն: Սակայն նիկերիացի յարձակող Օսիմհէն՝ 23-րդ եւ մակեդոնացի յարձակող Էլմաս՝ 35-րդ վայրկեաններուն հաշիւը դարձուցին 1-2, լեհ կիսապաշտպան Զիլինսքիի եւ Օսիմհէնի փոխանցումներով: Իսկ 3-րդ դիրքը գրաւող «ԱՍ Միլան»ը իր դաշտին վրայ մրցեցաւ 16-րդ դիրքը գրաւող «Սփեցիա»ի դէմ, արձանագրեց իր 9-րդ յաղթանակը եւ գրաւեց 2-րդ դիրքը: Մրցումի 21-րդ վայրկեանին, ֆրանսացի պաշտպան Հերնանտէզ յառաջ տարաւ «ԱՍ Միլան»ը, ալճերիացի կիսպաշտպան Պենասէրի փոխանցումով: 59-րդ վայրկեանին, յարձակող Մալտինի հաշիւը դարձուց 1-1, փոխարինող լեհ ռեքայի փոխանցումով: Սակայն մրցումի 89-րդ վայրկեանին, փոխարինող ֆրանսացի յարձակող Ժիրու հաշիւը դարձուց 2-1, փոխարինող Թոնալիի փոխանցումէն օգտուելով: Ստորեւ տեսնել արձանագրուած արդիւնքները.

- Ուտինեզէ - Լեչչէ 1-1
- Էմփոլի - Սասուոլօ 1-0
- Աթալանթա - Նափոլի 1-2
- ԱՍ Միլան - Սփեցիա 2-1

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 13-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

ՊԱՅԸՐՆ, ՊՈՐՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՅՆԹՐԱԽԹ ՅԱՂԹԵՑԻՆ

Գերմանիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան 13-րդ հանգրուանի հետաքրքրական մրցումի մը ընթացքին, 2-րդ դիրքը գրաւող «Պայըրն Միւնիխ» իր դաշտէն դուրս դժուարութեամբ յաղթեց 14-րդ դիրքը գրաւող «Հերթա Պերլին»ին ու առժամաբար գրաւեց առաջատարի դիրքը: Յարձակող Միւսիալա՝ 12-րդ, Քամերունցի կիսապաշտպան Չուփօ-Մոթինկ՝ 37-րդ եւ 38-րդ վայրկեաններուն հաշիւը դարձուցին 0-3, սենեկալցի յարձակող Մանէի մէկ փոխանցումով: Սակայն պելճիքացի յարձակող Լուքեպաքիօ՝ 40-րդ եւ յարձակող Սելքէ տուգանայինով՝ 45-րդ վայրկեաններուն հաշիւը դարձուցին 2-3, յարձակող Ռիխթըրի մէկ փոխանցումով: Իսկ 4-րդ դիրքը գրաւող «Պորուսիա Տորթմունտ»ը իր դաշտին վրայ արձանագրեց իր 8-րդ յաղթանակը, երբ յաղթեց 17-րդ դիրքը գրաւող «Պոխում»ին ու առժամաբար գրաւեց 3-րդ դիրքը: Պատանի յարձակող Մուքոքօ՝ 8-րդ, 45+2-րդ եւ ամերիկացի կիսապաշտպան Ռեյնա տուգանայինով՝ 12-րդ վայրկեաններուն նշանակեցին խումբին կոլերը: Ստորեւ տեսնել արձանագրուած արդիւնքները.

- Պոր. Մէօնշընկլատպախ - Շթութկարթ 3-1
- Պորուսիա Տորթմունտ - ՎՖԼ Պոխում 3-0
- Հերթա Պերլին - Պայըրն Միւնիխ 2-3
- Վերտէր Պրեմըն - Շալքէ04 2-1
- Հոֆընհայմ - ՌՊ Լայփցիկ 1-3
- Աուկսպուրկ - Այնթրախթ Ֆրամք. 1-2

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՑԱՅՏԱԳԻՐ

ՉԵՄՓԻԸՆՉ ԼԻԿԻ 1/8-ՐԴ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԶԳՈՒԹԻՒՆ
13:00-էն սկսեալ, «beinsports» կայանէն
ԻՏԻՐՈՓԱ ԼԻԿԻ 1/8-ՐԴ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՓԼԷՅ-ՕՖԻ ՎԻՃԱԿԱԶԳ.
14:00-էն սկսեալ, «beinsports» կայանէն
ԻՏԻՐՈՓԱ ՔՈՆՖԸՐ. ԼԻԿԻ 1/8-ՐԴ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՓԼԷՅ-ՕՖԻ ՎԻՃԱԿԱԶԳՈՒԹԻՒՆ
15:00-էն սկսեալ, «beinsports» կայանէն
ՍՊԱՆԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 13-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ
22:00 Ռայօ Վալեքանօ (9) - Ռեալ Մատրիտ (1)
ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 12-ՐԴ ՀԱՆԳՐ.
22:15 Չավէշ (11) - Սանթա Քլարա (15)
ՊՐԱԶԻԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ 36-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ
01:00 Աթլեթիքօ Միներօ (8) - Պոթաֆոկօ (11)
ՊԱՍՔԵԹՊՈԼԻ ԷՆ.ՊԻ.Է3.-Ի ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ
03:00 Ֆիլատելֆիա 76ոզ (10) - Ֆինիքս Սանզ (2)
05:30 ԼԱ Քլիփըրզ (8) - Քլիվլէնտ Քավալիըրզ (2)
ԹԵՆԻՍԻ ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍԹԸՐԶԻ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐՔ
19:00-էն սկսեալ, «beinsports» կայանէն

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐՏԻՆԵԱՆ ՇԱՀԵՑԱՒ ՊՐՈՆՁԷ ՄԵՏԱԼԸ

Միացեալ Թագաւորութեան Լիվըրփուլ քաղաքին մէջ շարունակուեցան մարմնամարզութեան Աշխարհի ախոյեանութեան մրցումները: Երրորդ մրցումը կիներու ընդհանուր ախոյեանութիւնն էր: Իւրաքանչիւր կին մարզիկ կը մրցի բոլոր չորս գործիքներուն վրայ մէկ անգամ եւ շահած կէտերը կը գումարուին ու կ'որոշեն ախոյեանը: Կիներու չորս գործիքներն են՝ գետնային շարժումներ, յենացատկ, ոչ-զուգահեռական ձողեր եւ հաւասարակշռութեան տախտակ: Ամենաբարձր նիշը 15 կէտ է: Գումարուեցան արդիւնքները եւ ստորեւ տեսնել դասաւորումը.

1) Ռեպեքա Անտրատէ-Պրազիլ 56.899 կէտ
2) Շայլիզ Ճոնզ-ԱՄՆ 55.399 կէտ
3) Ճեսիքա Կատիրովա-Բրիտանիա 55.199 կէտ

Տղոց ընդհանուր ախոյեանութեան արդիւնքները հետեւեալն են.

1) Տայքի Հաշիմոթօ-Ճափոն 87.198 կէտ
2) Պոհենկ Ժանկ-Չինաստան 86.765 կէտ
3) Ուաթարու Թանիկաուա-Ճափոն 85.231 կէտ

Տղոց վեց եւ կիներու չորս գործիքներու ախոյեանութեան մրցումները սկսան: Ստորեւ տեսնել առաջին արդիւնքը.

1) Ռիս Մաքքլենական-Իրլանտա 15.300 կէտ
2) Ահմատ Ապու Ալ Սուտ-Յորդանան 14.866 կէտ
3) Յարութիւն Մերտինեան-Հայաստան 14.733 կէտ

ԹԵՆԻՍ ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍԹԸՐԶԻ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

ՍԱՔՔԱՐԻ ԵՒ ՇՎԻՈՆԹԷՔ ՅԱՂԹԵՑԻՆ

ԱՄՆ-ի Թեքսաս նանանգի Ֆորթ Ուըրթ քաղաքի մարզադաշտերուն վրայ շարունակուեցան կիներու թենիսի մասթըրզի աւարտական մրցաշարքի մրցումները: Աշխարհի առաջին ութ կին մարզիկները բաժնուած են երկու խըմբակի եւ իւրաքանչիւր խմբակի առաջին երկու դիրքերը գրաւող մարզիկները պիտի անցնին կիսաւարտական հանգրուան: Ստորեւ տեսնել երրորդ հանգրուանին արձանագրուած արդիւնքները.

Ա. խմբակ. Ա. Սապալենքա (7) - Ճ. Փեկիլա (3) 6-3, 7-5
Մ. Սաքքարի (5) - Օ.Ժապէր (2) 6-2, 6-3
Դասաւորում. 1) Մ. Սաքքարի 3 յաղթ - 0 պարտ, 2) Ա. Սապալենքա 2-1, 3) Օ. Ժապէր 1-2, 4) Ճ. Փեկիլա 0-3
Բ. խմբակ. Ք. Կարսիա (6) - Տ. Քազաթքինա (8) 4-6, 6-1, 7-6 թպ 7-5
Ի. Շվիոնթէք (1) - Ք. Կոֆ (4) 6-3, 6-0
Դասաւորում. 1) Ի. Շվիոնթէք 3 յաղթ - 0 պարտ, 2) Ք. Կարսիա 2-1, 3) Տ. Քազաթքինա 1-2, 4) Ք. Կոֆ 0-3

Կիսաւարտական հանգրուանին պիտի մրցին Շվիոնթէք - Սապալենքա եւ Սաքքարի . Կարսիա:

ՊԱՍՔԵԹՊՈԼ ԵՈՒՐՈԼԻԿԻ 6-ՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

ՖԵՆԵՐՊԱՀՉԷԻ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Պասքեթպոլի Եւրոպայի տողոց ակումբներու առաջնակարգ մրցաշարքի՝ Եուրոլիկի 6-րդ հանգրուանի ամենահետաքրքրական մրցումին, 6-րդ դիրքը գրաւող «Պարսելոնա»ն իր դաշտին վրայ մրցեցաւ առաջատար Թուրքիոյ

«Ֆեներպահչէ»ին դէմ եւ յաղթեց ու բարձրացաւ 5-րդ դիրք: Այս մէկը «Ֆեներպահչէ»ի առաջին պարտութիւնն էր: «Պարսելոնա»ի ամենալաւ մարզիկն էր Նիքոլա Լափրովիթոլա՝ փըրֆորմընս ինտէքս ռէյթինկ 28, իսկ «Ֆեներպահչէ»ի ամենալաւ մարզիկն էր Ճոնաթան Մոթլի՝ փըրֆորմընս ինտէքս ռէյթինկ 26: Այս հանգրուանին, երրորդ դիրքը գրաւող Յունաստանի «Օլիմփիաքոս»ը կրեց իր երկրորդ պարտութիւնը, երբ իր դաշտին վրայ զիջեցաւ 12-րդ դիրքը գրաւող Սպանիայի «Վալենսիա Պասքէթ»ին: Ստորեւ տեսնել 6-րդ հանգրուանին արձանագրուած արդիւնքները:

- Պասքոնիա Վիթորիա (Սպ.) - Մաքապի ԹԱ (Իսր.) 116-87
- Պայըրն Միւնիխ (Գեր.) - Անատոլու էֆէս (Թրք.) 81-78
- Արմանի Միլան (Իտ.) - Ռեալ Մատրիտ (Սպ.) 77-83
- Ժալկիրիս Քաունաս (Լիթ.) - ԱԼՊԱ Պերլին (Գեր.) 88-81
- Օլիմփիաքոս Փիրէոս (Յուն.) - Վալենսիա Պասքէթ (Սպ.) 82-83
- Պարսելոնա (Սպ.) - Ֆեներպահչէ (Թրք.) 81-80
- ԱՍ Մոնաքօ (Ֆր.) - Ցրվենա Զվեզտա (Սրպ.) 85-77
- Փանաթինայքոս (Յուն.) - Փարթիզան Պելկրատ (Սրպ.) 89-91

Դասաւորում.1) Ֆեներպահչէ 5 յաղթ - 1 պարտ / կէտերու տարբ.+58, 2) Մոնաքօ 5-1 / +25, 3) Պասքոնիա 4-2 / +25, 4) Օլիմփիաքոս 4-2 / +21, 5) Պարսելոնա 4-2 / +21, 6) Մաքապի 4-2 / -5, 7) Փարթիզան 3-3 / +20, 8) ԱԼՊԱ 3-3 / +20

ARARAD DAILY NEWSPAPER
MANAGING DIRECTOR: ANI SARAFIAN
Tel.-Fax: 01-565599 | P.O.Box: 175275 Mar Mikhael
Beirut | Lebanon | www.araraddaily.com
email: araraderatert@gmail.com
ارارات جريدة سياسية يومية أرمنية | المديرة المسؤولة: اني صرافيان
تصدر عن شركة هاسبير للصحافة والنشر (ش.م.م.)